

Genderneutraal schrijven

Een aantal jaar geleden besloot de NS zijn reizigers niet meer aan te spreken met ‘dames en heren’. Het bedrijf koos voortaan voor ‘beste reizigers’. De spoorwegen willen er zo voor zorgen dat iedereen zich welkom voelt op het station en in de trein.

Een aantal jaren later veranderde Ryanne van Dorst haar naam in Raven. Bij voorkeur verwijs je naar Raven met ‘hen’ of ‘die’.

Het duurt altijd even voordat zo’n wijziging gangbaar wordt in een hele samenleving. Maar als schrijver zul je steeds vaker geconfronteerd worden met genderneutraal schrijven. Hoe schrijf je zo neutraal mogelijk?

In deze oefening geven we je tips om zo inclusief mogelijk te schrijven.

Wat bedoelen we met genderneutraal?

De Dikke van Dale omschrijft genderneutraal als volgt: geen onderscheid makend tussen de seksen en de daaraan toegeschreven eigenschappen, gedragingen en voorkeuren. Het gaat dus over meer dan alleen een naam of een verwijzing. Denk aan een genderneutraal toilet dat te gebruiken is door vrouwen, mannen en transgenders. Of aan de HEMA die genderneutrale kleding op de markt bracht. Deze opdracht richt zich alleen op een zo inclusief mogelijke taal.

Neutraal schrijven

Een neutrale tekst schrijven kan knap lastig zijn. We zijn zo gewend om hij of zij te gebruiken. De simpelste oplossing is om er hij/zij van te maken. Naast dat het er lelijk uit ziet, storend is voor de lezer, moet je je ook afvragen of iedereen zich aangesproken voelt. We geven je drie tips om genderneutraal te schrijven.

Tip 1: gebruik algemene termen

Wil je neutraal schrijven? Vermijd dan woorden die specifiek naar één gender verwijzen, zoals dames en heren, juf en meester of vader en moeder.

Probeer voor de volgende aanduidingen een neutrale variant te verzinnen.

	Genderneutrale variant
Echtgenoot/ echtgenote	
Dames en heren	
Verpleger / verpleegster	
Leraar/ lerares	
Zoon / dochter	
Vaders/ moeders	
Jongens/ meisjes	

Er is echter niet altijd een genderneutrale variant beschikbaar. Daarom bekijken nog twee tips die kunnen helpen bij neutraal schrijven.

Tip 2: gebruik je (of u)

Je kunt verwijzen naar de derde persoon vermijden. Spreek de lezers direct aan. Hiervoor gebruik je u of je. Kijk maar:

We verwachten van elke leerling dat hij zich gedraagt tijdens schooltijd.

→ Tijdens schooltijd verwachten we dat je je gedraagt.

De coach bepaalt welke spelers hij opstelt voor de volgende wedstrijd.

→ De coach bepaalt of je wordt opgesteld voor de volgende wedstrijd.

Nu jij:

De baas van deze winkel eist van zijn werknemers dat ze op tijd zijn.

→

Tip 3: gebruik het meervoud

Als je de zin in het meervoud zet, kun je *hij* of *zij* vermijden. Bijvoorbeeld:

Als de koper niet op tijd betaalt, krijgt hij een aanmaning.

→ Als kopers niet op tijd betalen, krijgen ze een aanmaning.

De wandelaar ontvangt een medaille aan het einde van de tocht, die hij kan ophalen in de tent.

→ De wandelaars ontvangen een medaille aan het einde van de tocht, die ze kunnen ophalen in de tent.

Nu jij:

De winkelier waarschuwt de klanten voor diefstal, omdat hij altijd aangifte doet.

→

Die/ Hen / Hun

Het Nederlands kende lange tijd geen voornaamwoorden voor non-binaire personen. Het was hij en hem voor een man en zij of haar voor een vrouw. Wilde je de sekse in het midden laten, dan koos je voor die persoon of diegene.

De genderneutrale aanspreekvorm die/hen/hun is nog niet ingeburgerd.

Bekijk de volgende voorbeelden eens:

- Janneke zit op hun fiets.
- Hen kan zich melden bij het wedstrijdsecretariaat.
- Youssef is in de kroeg; ik zag hen net in de rij staan.

Nu jij:

Maak zelf een paar zinnen met het gebruik van de voornaamwoorden die/ hen/ hun voor non-binaire personen.

Schrijven

Hieronder lees je een kort verhaaltje van Jip en Janneke. Herschrijf het verhaal in genderneutrale taal. Onderstreep de woorden die je veranderd hebt.

Annie M.G. Schmidt was haar tijd al ver vooruit. Op welke manier rekt zij in onderstaand verhaaltje af met sekseverschillen?

Griezelige reus

Janneke heeft een nieuw boek. Met een boel plaatjes. En met sprookjes. En Jip mag de plaatjes zien. 'Heb je schone handen?' vraagt Janneke. 'Zul je het niet vuilmaken, Jip?' 'Nee,' zegt Jip. 'Ik zal het niet vuilmaken.' Ze kijken samen in het boek. En dan komt Jannekes moeder en ze leest een verhaal voor. Een erg mooi verhaal. En dan nog een. En dan nog een. En dan is er een verhaal van een reus. Een hele grote reus. Er staat een plaatje bij van de reus. 'Hu,' zegt Janneke. 'Wat een griezelige reus.' 'Ja,' zegt Jip, 'erg griezelig.' Als Jip naar bed gaat, om zeven uur, is hij het verhaal vergeten. Maar ineens wordt hij 's nachts wakker. Hij heeft van de reus gedroomd. En het was zo akelig! 'Moeder!' roept Jip. 'Moeder!' Moeder komt aanhollen en zegt: 'Wat is er nou toch?' 'De reus...' snikt Jip. 'De reus was in mijn bedje!' 'Malle jongen,' zegt moeder. 'Je hebt gedroomd. Die reus kan toch niet in jouw bedje? Daar is de reus veel te groot voor.' 'Waar is hij dan?' vraagt Jip angstig. 'Hij is er niet,' zegt moeder. 'Reuzen zijn er niet. Ze bestaan niet echt. Alleen maar op plaatjes. Hier, drink maar een beetje water.' En Jip gaat weer slapen. En de volgende morgen zegt hij: 'Ik heb van de reus gedroomd.' 'Ik niet,' zegt Janneke. 'Ik wel,' zegt Jip. 'En ik durf niet meer naar de reus te kijken in het boek.' 'Dan slaan we hem over,' zegt Janneke. En dan gaan ze weer samen in het boek kijken. Maar de griezelige reus slaan ze over.

Annie M.G. Schmidt

Schrijven

Je kent vast het sprookje 'Sneeuwitje' wel. Dit sprookje ga je nu herschrijven. Zorg ervoor dat het verhaal genderneutraal wordt. Maak dus een moderne versie van het sprookje. Gebruik ook genderneutrale voornaamwoorden.

Ken je Sneeuwitje niet? Lees dan hier het verhaal:

https://www.grimmstories.com/nl/grimm_sprookjes/sneeuwitje